

LOKAL GRUNNORDNING

Østre Aker kirke

Haugerud kirke

Innledning

Denne ordningen gjelder for alle hovedgudstjenester, og er retningsgivende for andre gudstjenester som feires i Østre Aker kirke og i Haugerud kirke.

Flere gudstjenestetyper i samme ordning

Gudstjenestene kan ha ulik karakter, og dette er tatt hensyn til ved at ordningen mange steder angir varianter, for eksempel for høytidsdager, gudstjenester preget av barns og unges tilstedeværelse, kirkeårstider og lignende. Grunnleggende skilles det mellom følgende hovedgudstjenester:

- Gudstjenester bestemt av kirkeåret (høymesser og høytidsgudstjenester)
- Gudstjenester for små og store
- Temagudstjenester

Av teksten fremgår også andre praktiske forhold som menighetsrådet har gjort vedtak om, som bruk av kirkerommet før og etter gudstjenesten, når menigheten skal stå og sitte og hvor tekstlesningens sted er. Noen steder angis «normalt brukes», at noe «kan» gjøres eller lignende. I slike tilfeller er det liturgen som – i overenstemmelse med føringene i denne ordningen – avgjør.

Retningslinjer for gudstjenestetyper

Det vises til Oslo biskops forordning av gudstjenester i Østre Aker kirke og i Haugerud kirke, brev datert 18.10.2013 og sak OBDR 103/18 Kirkebruksplan for Oslo.

Menighetens strategi- og handlingsplan gjør rede for målsetningen om kontaktskapende gudstjenester preget av engasjerende forkynnelse, understreker at vi er en syngende kirke og et syngende fellesskap og at det gis rom for stillhet, ettertanke og hvile. Dette legges til grunn og her fremheves dette:

- Det tilstrebes at det feires nattverd i alle hovedgudstjenester.
- Det tilstrebes at det legges til rette for dåp i alle hovedgudstjenester.
- Det søkes å få til en utegudstjeneste i Trosterudvillaens hage. Denne feires fortrinnsvis rundt skolestart og/eller i forbindelse med Trosterud/Haugerud-dag.

- Det feires åtte gudstjenester for små og store i løpet av et år. Styrende for disse er også trosopplæringsplanen til Alna samarbeidsenhet (Ellingsrud og Furuset sokn og Østre Aker og Haugerud sokn).
- Menighetens misjonsprosjekt preger to gudstjenester i året.
- Diakonens dag markeres i en gudstjeneste i løpet av året. Ellers vil diakonien også prege andre gudstjenester, for eksempel Allehelgensdag og Menneskerettighetssøndagen.
- Skaperverkets dag feires i juni, her undersøkes muligheten for utegudstjeneste i Haugerudparken videre.
- For spesielle gudstjenester kan det noen ganger være nødvendig på ett eller flere punkter å fravike ordningen nedenfor. Det kan være jubileer, offisielle besøk, fellesgudstjenester med andre menigheter, gudstjenester på Skjærtorsdag, temagudstjenester og andre. Disse drøftes normalt i Gudstjenesteutvalget og staben før soknepresten skriver gudstjenestelisten.
- Skole- og barnehagegudstjenestene retter seg, så langt det lar seg gjøre, etter denne ordningen.

Liturgisk musikk

Den liturgiske musikken er spesifisert, også etter gudstjenestetyper ovenfor, i rubrikkene.

Forkortelser

L	Liturg
ML	Medliturg
A	Alle
B	Den som bærer dåpsbarnet
DK	Dåpskandidat
N13	Norsk salmebok 2013
S97	Salmer 1997
LM	Liturgisk musikk for Den norske kirke
MSL	Med samrøysta lovsong – ny liturgisk musikk for Den norske kyrkja

Praktiske forhold

- Ved alteret i Østre Aker kirke står liturgen og medliturgen(e) vendt mot alterert, ved alteret i Haugerud kirke står liturgen og medliturgen(e) vendt mot menigheten.
- Det tilstrebes bredest mulig rekruttering til oppgaven som medliturg, også barn og unge skal få ha synlige oppgaver.
- Ved prosesjoner bæres prosesjonskorset først. Det legges vekt på bredest mulig deltakelse. Medliturg(er) og dåpsfølge(r) deltar, så langt det er mulig, i prosesjonene.
- Medliturgen(e) har sin plass til venstre i koret eller på første stolrad på venstre side.
- Ikke-vigslede medliturger bærer normalt pene, sivile klær. I spesielle tilfeller kan liturgiske klær brukes.
- Kunngjøringer, unntatt slike som er nevnt i den innledende rubrikken til Forbønnsdelen, settes inn i eventuelt program eller plasseres skriftlig og godt synlig umiddelbart etter gudstjenesten. Det åpnes for korte kunngjøringer i Sendelsesdelen.

I. Samling

1 | Forberedelse

*Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lyttening og bønn. Ved enkelte anledninger står det forslag til bønn eller meditasjonstekster i gudstjenestens program. På høytidsdager er det musikk i ca. 10–15 minutter før klokkene ringer. Alt forberedelsesarbeid og øving avsluttes senest 15 minutter før gudstjenesten begynner. **L** og **ML** inntar sine plasser eller gjør seg klar til Inngangsprosesjonen før Klokkeringingen starter.*

Klokkeringing

Velkomst

***ML/L** ønsker – fra midt i koret – velkommen og gir kort informasjon om dagens preg og gudstjenesten. Det opplyses normalt om offerformål og om nattverdsfeiring. Er det dåp, nevnes dåpsbarnets/dåpsbarnas fulle navn. Dette avsluttes med:*

ML/L La oss være stille for Gud.

Kort stillhet

Tre klokkeslag

2 | Inngangssalme

Menigheten står under Prosesjon, Inngangssalme og Hilsen.

Det legges til rette for prosesjon på høytidsdager og ved dåp. På høytidsdager og i andre spesielle tilfeller kan det være et eget Preludium – vokalt og/eller instrumentalt – før Inngangssalmen. Er det prosesjon kan nattverdelementene bæres inn under den og settes på alteret.

3 | Hilsen

Når det er dåp i hovedgudstjenesten, velges et av de to første inngangsordene.

Stedet for Hilsenen er normalt ved alteret. Er gudstjenesten preget av barns og unges tilstedeværelse (for eksempel ved utdeling av 4-års-bok) og det brukes Dåpspåminnelsen som Samlingsbønn er stedet for denne ved døpefonten.

*Før de to første alternativene kan **L** si:*

L Kjære menighet.

Enten

L Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

eller

L Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

eller (hvis det ikke er dåp)

L I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

eller (hvis det ikke er dåp)

L I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.

På gudstjenester i adventstiden legges til rette for tenning av adventslys i adventskransen i forlengelse av Hilsenen.

4 | Samlingsbønn

Side | 4

*Normalt brukes denne og **ML** leder Samlingsbønnen fra lesepulten/prekestolen. Samlingsbønnen bes med kirkeårsvariable ledd.*

I fastetiden brukes Kirkens Nødhjelps regnbuebønner som Samlingsbønn, dette ledsages av tenning av regnbuelys.

ML La oss be.

A Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlighet og sannhet.
Send oss din Ånd
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.
La ditt ord slå rot i våre hjerter,
så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg
og tjener deg i alle ting.
Gud, vi ber.
Amen.

Er gudstjenesten preget av barns og unges tilstedeværelse (for eksempel ved utdeling av 4-års-bok), brukes Dåpspåminnelsen (i og med at den inneholder syndsbekjennelse, utelates syndsbekjennelsen ellers i gudstjenesten), stedet for Samlingsbønnen, Bønnerop Kyrie og Lovsang Gloria er da ved døpefonten:

L Trofaste Gud, du gir oss nytt liv i den hellige dåp.
Vi blir merket med korsets tegn.

A Vi er dine barn. Forny i dag vår tro og vår kjærlighet.

L øser opp vann tre ganger fra døpefonten.

ML Som regnbuen lyser dine løfter, Gud – et tegn på din pakt med hver levende skapning.

A Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.
Du er vårt håp.

L Du kjenner våre liv. Ingenting er skjult for deg.

A Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.
Tilgi oss, Gud.

ML Du reiste Jesus opp fra graven.
I dåpen reises vi opp til nytt liv med ham.

A Som regnbuen lyser dine løfter, Gud – et tegn på din pakt med hver levende skapning.

Ved temagudstjenester kan det brukes en annen egnet Samlingsbønn.

Ved konfirmasjonsgudstjenester brukes denne:

L La oss be.

Evige Gud, du har vist din godhet mot oss gjennom slekt etter slekt.
Takk for denne dagen, og for tiden du har gitt oss å dele livet sammen.
Takk for kirken der vi hører til.
Vi ber deg: La oss alltid forbli i din kjærlighet.

A Amen.

Dagens bønn brukes normalt som Samlingsbønn på høytidsdager.

5 | Bønnerop Kyrie

Kyrie eleison synges.

Stedet for Bønnerop Kyrie er normalt ved alteret.

Normalt velges denne musikken:

Allmenn serie: Allmenn hovedserie 2

Festtidsserie: LM 17/N13 981

Fastetidsserie: LM 17/N13 981

Ved enkelte anledninger kan bønneropet utformes som lokalt utformet kyrielitani med omkved fra N13 976.1–7. I særskilte gudstjenester kan også et annet Bønnerop Kyrie benyttes.

6 | Lovsang Gloria

Lovsang Gloria synges. Leddet utgår i fastetiden.

Stedet for Lovsang Gloria er normalt ved alteret.

Normalt velges denne musikken:

Allmenn serie: Allmenn hovedserie 2

Festtidsserie: LM 124/Allmenn hovedserie 1

Ved enkelte gudstjenester kan en annen lovsang eller ett eller flere lovsangsomkved benyttes.

II. Dåp

7 | Mottakelse til dåp

Ved avslutning av forrige ledd går L til døpefonten. Under dåpen er døpefonten Ls sted.

Inngangsord

L I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

eller

L I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Ved dåp av barn:

L Med takk og glede bringer vi i dag dette barnet/disse barna til Gud i den hellige dåp. I dåpen tar Gud imot oss og forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

Ved dåp av større barn, unge eller voksne:

L Med takk og glede bringer vi i dag NN/dere til Gud i den hellige dåp. I dåpen tar Gud imot oss og forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

L kan så fortsette:

L For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. (Joh 3, 16)

Tekstlesning

Teksten leses gjerne av en fra dåpsfølget, av ML eller L.

L Hør hvor vennlig Jesus tar imot barna og åpner Guds rike for dem:

ML/L De bar små barn til Jesus for at han skulle røre ved dem, men disiplene viste dem bort. Da Jesus så det, ble han sint og sa til dem: «La de små barna komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike tilhører slike som dem. Sannelig, jeg sier dere: Den som ikke tar imot Guds rike slik som et lite barn, skal ikke komme inn i det.» Og han tok dem inn til seg, la hendene på dem og velsignet dem. (Mark 10, 13–16)

Ved dåp av større barn, unge eller voksne kan denne teksten eventuelt erstattes med denne:

L Apostelen Paulus sier om dåpen:

ML/L Det ble åpenbart hvor god vår Gud og frelser er, og at han elsker menneskene: Han frelste oss, ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig. Han frelste oss ved det badet som gjenföder og fornyer ved Den hellige ånd, som han så rikelig har øst ut over oss ved Jesus Kristus, vår frelser, så vi skulle bli rettferdige ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp. (Tit 3, 4–7)

eller

L Jesus sier at vi blir født på ny i dåpen:

ML/L Det var en mann som het Nikodemus. Han var fariseer og en av jødernes rådsherrer. Han kom til Jesus om natten og sa: «Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud. For ingen kan gjøre de tegnene du gjør, uten at Gud er med ham.» Jesus svarte: «Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født på ny, kan ikke se Guds rike.» «Hvordan kan en som er gammel, bli født?» sa Nikodemus. «Kan noen komme inn i mors liv igjen og bli født for andre gang?» Jesus svarte: «Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.» (Joh 3, 1–5)

eller

L Hør hva apostelen Paulus sier om dåpen:

ML/L Vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble begravet med ham da vi ble døpt med denne dåpen til døden. Og som Kristus ble reist opp fra de døde ved sin Fars herlighet, skal også vi vandre i et nytt liv. Har vi vokst sammen med Kristus i en død som er lik hans, skal vi være ett med ham i en oppstandelse som er lik hans. Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at den kroppen som er underlagt synden, skulle tilintetgjøres, og vi ikke lenger være slaver under synden. For den som er død, er befridd fra synden. Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham. (Rom 6, 3–8)

Takkebønn

Takkebønnen bes gjerne av en i dåpsfølget, av ML eller L.

L La oss takke og be:

L/ML Evige Gud, du som gir liv til alt som lever og har skapt oss i ditt bilde: Vi takker deg for NN/NN. Hun/Han/De er dyrebar(e) i dine øyne. Omslutt henne/ham/dem med din kjærlighet og gi henne/ham/dem et hjem i din kirke.

Amen.

Her, eller før den avsluttende lovprisningen (1 Pet 1, 3), kan L si noe kortfattet om den aktuelle dåps-handlingen.

8 | Dåpssalme

En dåpssalme synges enten her, før Mottakelse til dåp eller før Fadderansvaret. Dåpssalmen kan deles opp og synges på flere av disse stedene i dåpsliturgien. Det kan også fremføres korsang, solosang eller instrumentalmusikk på ett av disse stedene.

9 | Dåpsbefalingen

Teksten leses gjerne av en fra dåpsfølget, av ML eller L.

L La oss høre Jesu ord og befaling om den hellige dåp:

ML/L Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende. (Matt 28, 18–20)

10 | Fadderansvaret

Ved dåp av barn:

L Vil foreldre og faddere reise seg.

Foreldre og faddere reiser seg ved sine plasser.

L Dere skal være vitner om at barnet/barna er døpt med den kristne dåp. Sammen med vår menighet og hele kirken får dere del i et hellig ansvar: å vise omsorg for henne/ham/dem, be for henne/ham/dem, lære henne/ham/dem selv å be og hjelpe henne/ham/dem til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så hun/han/de kan leve og vokse i den kristne tro.

Foreldre og faddere blir stående.

Ved dåp av større barn, unge eller voksne:

L Vil (foreldre og) faddere reise seg.

(Foreldre og) Faddere reiser seg ved sine plasser.

L Dere skal være vitner om at NN er døpt med den kristne dåp. Sammen med vår menighet og hele kirken får dere del i et hellig ansvar: å vise omsorg for henne/ham/dem, be for henne/ham/dem og hjelpe henne/ham/dem til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så hun/han/de kan leve og vokse i den kristne tro.

Foreldre og faddere blir stående.

11 | Forsakelsen og troen

Ved dåp av barn:

L La oss sammen bekjenne forsakelsen og troen som vi døpes til:

Ved dåp av større barn, unge eller voksne:

L Vil du sammen med denne menigheten bekjenne forsakelsen og troen som vi døpes til?

DK Ja.

Dåpskandidaten kan om nødvendig bekrefte sitt ja, her og ved dåpshandlingen, på andre måter enn med verbalt språk.

De som selv kan svare på spørsmålet, spørres først.

L La oss alle bekjenne forsakelsen og troen.

Menigheten reiser seg og fremsier:

A Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,

himmelens og jordens skaper.
 Jeg tror på Jesus Kristus,
 Guds enbårne Sønn, vår Herre,
 som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
 født av jomfru Maria,
 pint under Pontius Pilatus,
 korsfestet, død og begravet,
 fór ned til dødsriket,
 stod opp fra de døde tredje dag,
 fór opp til himmelen,
 sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
 skal derfra komme igjen
 for å dømme levende og døde.
 Jeg tror på Den hellige ånd,
 en hellig, allmenn kirke,
 de helliges samfunn,
 syndenes forlatelse,
 legemets oppstandelse
 og det evige liv.
 Amen.

Menigheten setter seg.

12 | Dåpshandlingen

Bønn ved døpefonten

Vannet helles i døpefonten.

L Barmhjertige Gud, vi takker deg for at dåpens vann ved ditt ord er en nådens kilde, der du tilgir oss vår synd, frelser oss fra dødens makt og gir oss løfte om det evige liv. Send din Ånd så hun/han/de som døpes reises opp til det nye livet med Jesus Kristus, vår Herre.

Dåpen

Er det flere dåp kan det synges et vers fra Dåpssalmen eller en annen egnet salme mellom hver dåp.

Ved dåp av barn:

L Hva heter barnet?

B NN

L Vil dere at NN skal døpes til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og oppdras til et liv i den kristne forsakelse og tro?

B Ja.

Ved dåp av større barn, ungdom eller voksne:

L Hva heter du?

DK NN

L NN, vil du bli døpt til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og leve i den kristne forsakelse og tro?

DK Ja.

Likt for alle er det følgende:

- L** Gud bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid.
Jeg tegner deg med det hellige korsets tegn til vitnesbyrd om at du skal tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham.
NN, etter vår Herre Jesu Kristi ord og befaling døper jeg deg til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.
Den allmektige Gud har i dåpen gitt deg sin hellige Ånd, født deg på ny og tatt deg inn i sin troende menighet. Gud styrke deg med sin nåde til det evige liv.
Fred være med deg.

Side | 9

Presentasjon

- L** Dette er NN, Guds barn, døpt inn i vår menighet og Kristi verdensvide kirke.

Dåpslys

Er det flere dåp, så kan det tennes et lys etter hver dåp. L kan si:

- L** Et lys er tent for NN.

Lysene settes i en lysholder.

Når alle dåpslysene er tent, sier L:

- L** Jesus sier: «Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.» (Joh 8, 12)

Lystenning kan skje her eller under forbønnen. Normalt skjer den her.

Dåpslyset/dåpslysene settes i en lysestake og brenner til gudstjenesten er avsluttet.

Er det flere dåp, kan dåpsfølgene samles i koret, slik at alle dåpsfølgene står sammen i koret når Dåps-handlingene avsluttes med Bønn og lovprisning.

13 | Bønn og lovprisning

Bønnen kan leses her eller under menighetens forbønn. Normalt bes den under menighetens forbønn.

*Bønnen leses gjerne av en fra dåpsfølget, av **ML** eller **L**.*

- L** La oss takke og be.

Enten

- ML/L** Trofaste Gud,
vi takker deg for dåpen,
der du tar imot oss og kaller oss ved navn.
Vi ber for NN/dem som er døpt i dag.
Vær med NN/dem gjennom livet
og bevar NN/dem i dåpens nåde.

eller

- ML/L** Trofaste Gud,
vi takker deg for dåpen,
der du tar oss inn i din kirke.
Vi ber for NN/dem som er døpt i dag.
Hold din vernende hånd over NN/dem,
og gi kjærlighet og visdom til alle som har ansvar for NN/dem.
Gud, hør vår bønn.

eller

ML/L Trofaste Gud,
vi takker deg for dåpen
og løftet om at Jesus er med oss alle våre dager.
Vi ber for NN/dem som er døpt i dag.
Bevar NN/dem i troen på deg,
så NN/dem kan vandre i lyset
og nå det evige mål i ditt rike.
Gud, hør vår bønn.

Side | 10

Fadervår

Fadervår fremsies. Dersom det er nattverd i gudstjenesten, faller Fadervår bort her.

L La oss sammen be den bønnen Jesus har lært oss:
A Vår Far i himmelen!
La navnet ditt helliges.
La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld,
slik også vi tilgir våre skyldnere.
Og la oss ikke komme i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt og makten og æren i evighet.
Amen.

Velsignelsessalme

Det legges til rette for å synge N13 638.

Dåpsfølget/dåpsfølgene tar plass etter Velsignelsessalmen.

Lovprisning

L Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! (1 Pet 1, 3)

III. Ordet

I andre hovedgudstjenester enn høymessen kan det være to lesninger, eller én lesning (evangeliet). Da kan ledd 15 (Bibelsk salme/Salme) falle bort. Menigheten står under evangelielesningen og sitter under de øvrige lesningene. Stedet for lesningene er normalt fra lesepulten/fra prekestolen.

14 | Første lesning

Fra Det gamle testamentet.

L/ML La oss høre Herrens ord.
ML Det står skrevet [...].
[...]
Slik lyder Herrens ord.

15 | Bibelsk salme/Salme

Det kan synges en bibelsk salme eller en annen salme, være korsang eller kort stillhet mellom lesningene.

16 | Andre lesning

Fra Det nye testamentet utenom evangeliene.

ML Det står skrevet [...].
[...]
Slik lyder Herrens ord.

17 | Evangelium

Halleluja

Evangelielasningen innledes med hallelujaomkved eller et salmevers med hallelujaomkved. Normalt brukes S97 193. Menigheten står under halleluja, lesning og respons. I fastetiden erstattes hallelujaomkvedet med omkvedet til Bibelsk salme, som da brukes som tractus.

Lesning

L/ML Det står skrevet i evangeliet etter [...].
[...]
Slik lyder det hellige evangelium.

Respons

Hallelujaomkvedet/tractus gjentas, eller det synges en kort salme eller et annet svarledd ved menighet eller kor. På førstedager kan det synges et høytidsvers som respons (N13 41; N13 193; N13 228).

18 | Preken

Predikanten preker over evangelieteksten eller annen oppsatt prekentekest. I prekenen kan det legges inn aktualiserende, dramatiserende eller aktiviserende ledd og deler eller hele preken kan legges opp som samtale, det kan være kort innslag i form av intervju, fortelling eller vitnesbyrd. Etter prekenen kan det gis tid til stillhet, det kan synges en kort salme eller det kan spilles meditatív musikk.

19 | Trosbekjennelse credo

*Dersom det er dåp, faller Trosbekjennelsen bort her. Unntaket er høytidsdagene. Da brukes Nikenum også i tilfeller hvor det har vært dåp (se nedenfor). **L** leder leddet fra alteret. **L** avgjør om den synges (N13 978.1/LM 26).*

Normalt brukes denne:

L La oss bekjenne vår hellige tro.

Menigheten reiser seg og fremsier/synger:

A Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.
Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
fór ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
fór opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.
Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv.
Amen.

Menigheten setter seg.

På høytidsdager brukes denne, også om det har vært dåp. L avgjør om den skal synges (N13 979.1/LM 34):

L La oss bekjenne vår hellige tro.

Menigheten reiser seg og fremsier/synger – og om den synges, se oppdeling mellom ML og A i N13 979.1:

A Vi tror på én Gud,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.
Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria

ble han menneske av kjøtt og blod.
 Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,
 led og ble begravet,
 oppstod den tredje dag etter Skriftene
 og fór opp til himmelen,
 sitter ved Faderens høyre hånd,
 skal komme igjen i herlighet
 for å dømme levende og døde,
 og hans rike skal være uten ende.
 Vi tror på Den hellige ånd,
 som er Herre og gjør levende,
 som utgår fra Faderen og Sønnen,
 tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
 og som har talt gjennom profetene.
 Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.
 Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
 og venter de dødes oppstandelse
 og et liv i den kommende verden.
 Amen.

Menigheten setter seg.

Ved temagudstjenester og gudstjenester preget av barns og unges tilstedeværelse kan det brukes en annen egnet trosbekjennelse.

20 | Salme

Salmen kan falle bort dersom Trosbekjennelse credo synges. Salmen kan alternativt synges mellom ledd 18 (Preken) og ledd 19 (Trosbekjennelse credo).

21 | Kunngjøringer

Ved spesielle anledninger åpnes det for noen kunngjøringer. Disse bør være av en slik karakter at det er naturlig å følge dem opp i forbønnen. Det kan være presentasjon av nye medarbeidere, et spesielt prosjekt eller lignende. Her er det mulighet for å involvere flere. Også utdeling av for eksempel 4-årsbok kan legges inn her.

Stedet for Syndsbekjennelsen, Forbønn for kirken og verden og Vi minnes de døde og ber for de sørgende er enten ved alteret eller ved døpefonten. I følge ordningen er det mulighet for at L, så fremt vedkommende ikke er involvert i gjennomføringen av de to sistnevnte leddene, sitter på plassen sin i koret.

I fastetiden leder L Syndsbekjennelsen og Forbønnen for kirken og verden (Litaniet (N13 980.1/LM 73)) fra alteret, se nedenfor.

22 | Syndsbekjennelse

L kneler under Syndsbekjennelsen. Også menigheten kan knele.

Normalt brukes denne:

L Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første bud. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. (Matt 22, 37–39)

La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

A Gud, du kjenner og elsker oss alle.
Du vil at vi skal ta vare på hverandre og på jorden.
Vi vet at vi svikter og gjør deg imot.
Tilgi oss og hjelp oss
for Jesu skyld.

eller

A Gud vær meg nådig!
Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.
Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.

L avgjør løftesord. Det anbefales at det følgende normalt brukes:

L Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham.
Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. (Sal 103, 11–12)

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser. Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

I fastetiden og på Bots- og bønnedagen brukes denne syndsbekjennelsen – uten innledning og løftesord:

L La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.
A Vær meg nådig, Gud, i din kjærlighet,
stryk ut mitt lovbrudd i din store barmhjertighet!
Vask meg ren for skyld, og rens meg for min synd!
Se, du gleder deg over sannhet i mitt indre,
du lærer meg visdom i det skjulte.
Gud, skap i meg et rent hjerte,
gi meg en ny og stødig ånd!
(Sal 51, 3–4.8.12)

23 | Forbønn for kirken og verden

Forbønn for kirken og verden

Normalt brukes denne: Det velges tre til seks bønneemner og disse blir utformet etter følgende modell, hvor det første bønneemnet innledes slik:

ML/L La oss be for kirken og verden.
Vi tenner et lys for [...].

De andre bønneemnene innledes slik:

ML/L Vi tenner et lys for [...].

Det tennes et lys på lysestaken med bønnelysene.

ML/L Vi takker/ber for/ber om [...].

[...]

Gud, vi ber.

A [...]

Det er også mulig å sløyfe innledningene til hvert bønneemne og så tenne et lys mens det bes.

Som menighetssvar brukes enten N13 976.7 eller LM 715. Det kan også benyttes N13 731.

I situasjoner hvor det ikke var mulig å skrive en forbønn etter denne modellen, er stedet for Syndsbekjennelsen og Forbønnen for kirken og verden ved alteret. Det kan da brukes Fredslitaniyet (N13 982.1/LM 47) eller det brukes en av de formulerte forbønnene.

Bønnevandring skjer som hovedregel under dette leddet (Forbønn for kirken og verden), men kan eventuelt skje samtidig med nattverdliturgien, når en felles forbønn er bedt her. Om det bes en bønn for dem som har deltatt på ulike bønnevandringsstasjoner, kombineres ikke denne bønningen med Takkebønnen under Måltidets avslutning.

I fastetiden og på Bots- og bønnedagen brukes Litaniyet (N13 980.1/LM 73). Denne ledes av L og stedet for dette er ved alteret.

Er det verken dåp eller nattverd, avsluttes forbønnen med Fadervår. L avgjør om det synges (N13 985.1):

A Vår Far i himmelen!

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld,

slik også vi tilgir våre skyldnere.

Og la oss ikke komme i fristelse,

men frels oss fra det onde.

For riket er ditt og makten og æren i evighet.

Amen.

Vi minnes de døde og ber for de sørgende

I fastetiden og ved situasjoner hvor L leder Syndsbekjennelsen og Forbønnen for kirken og verden ledes dette leddet enten av L ved alteret eller av ML som da har sin plass i koret, i nærheten til døpefonten.

ML/L Vi reiser oss og minnes den/dem i vår menighet det er holdt gravferd for siden sist vi var samlet.

Menigheten reiser seg. Navnet/navnene til de(n) avdøde leses opp. Kort stillhet.

Normalt avsluttes dette slik:

ML/L Nå er livet gjemt hos Gud. Vi overgir alt til ham. Håpet er tent i liv og død. Ingen er glemt av Gud. (N13 872, 5)

Menigheten setter seg.

Dersom det ikke er nattverd, følger her:

Menighetens takkoffer

Under musikk tas offeret opp i stolradene og L går til alteret. Offeret bæres frem til alteret. Dette avsluttes med følgende bønn, mens L står ved alteret:

- L** Velsignet er du, Gud.
Din er jorden og alt som fyller den. Av ditt eget gir vi deg tilbake.
- A** Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn.
Amen.

IV. Nattverd

24 | Forberedelse av måltidet

Menighetens takkoffer

Under musikk – normalt forspill til Nattverdsalme – tas offeret opp i stolradene og L går til alteret. Offeret bæres frem til alteret. Dette avsluttes normalt med følgende bønn, mens L står ved alteret:

- L** Velsignet er du, Gud. Din er jorden og alt som fyller den. Av ditt eget gir vi deg tilbake. Foren din kirke av alle folkeslag og tungemål. Likesom kornet er blitt ett i brødet og druene i vinen, så gjør oss til ett med hverandre og med Herren Jesus Kristus.
- A** Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn.
Amen.

Nattverdsalme

Under Nattverdsalmen kommer eventuelt ML til alteret. Bordet dekkes. Brød legges på disken og vin helles i begeret.

25 | Takksigelse og bønn

Hilsen Prefasjonsdialog

Normalt synges denne (LM 91).

- L** Herren være med dere.
Menigheten reiser seg og synger:
- A** Og med deg være Herren.
- L** Løft deres hjerter.
- A** Vi løfter våre hjerter til Herren.
- L** La oss takke Herren vår Gud.
- A** Det er verdig og rett.

Innledende lovprisning Prefasjon

Denne velges av L og er enten knyttet til kirkeåret eller tilpasset den enkelte nattverdbønn, se de enkelte variantene.

Hellig Sanctus

Normalt velges denne musikken:

Allmenn serie: Allmenn hovedserie 2

Festtidsserie: LM 93/Allmenn hovedserie 1

Fastetidsserie: LM 93/Allmenn hovedserie 1

Ved temagudstjenester kan det brukes en annen egnet utgave av Hellig Sanctus.

Nattverdbønn med innstiftelsesordene Verba

Bønnen velges av L.

Fadervår

Bønnen leses eller synges (N13 985.1).

- A** Vår Far i himmelen!
 La navnet ditt helliges.
 La riket ditt komme.
 La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
 Gi oss i dag vårt daglige brød,
 og tilgi oss vår skyld,
 slik også vi tilgir våre skyldnere.
 Og la oss ikke komme i fristelse,
 men frels oss fra det onde.
 For riket er ditt og makten og æren i evighet.
 Amen.

26 | Nattverdmåltidet

Fredshilsen Pax

L Guds fred være med dere.

A Guds fred være med deg.

Du Guds Lam Agnus Dei

Før Du Guds Lam Agnus Dei synges:

L Kom, for alt er gjort ferdig.

Så går menigheten fram syngende og Du Guds Lam Agnus Dei synges en eller to ganger før menigheten eventuelt istemmer en annen sang eller det blir korsang eller annen egnet musikk under Utdelingen.

Normalt velges denne musikken:

Allmenn serie: Allmenn hovedserie 2

Festtidsserie: LM 116/Allmenn hovedserie 1

Fastetidsserie: LM 116/Allmenn hovedserie 1

Ved særskilte gudstjenester kan det brukes en annen egnet utgave av Du Guds Lam Agnus Dei.

Utdeling

Utdelingen skjer normalt i form av kontinuerlig utdeling med kneling ved alterringen. Det tas med særkalk fra bord i midtgangen. Utdelingen kan også skje stående med intinksjon, da fra midten i koret, ved foten av trappen.

Utdelingsordet lyder fortrinnsvis slik:

L Kristi kropp, gitt for deg.

ML/L Kristi blod, gitt for deg.

Alternativt:

L Dette er Jesu legeme.

ML/L Dette er Jesu blod.

*Etter utdelingen går **ML** til sin plass (om vedkommende ikke er med under Takkebønnen) og **L** til alteret:*

L Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus har nå gitt oss sin kropp og sitt blod som han gav til soning for alle våre synder.

A Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.

L Fred være med dere.

27 | Måltidets avslutning

Takkebønn

Alteret ryddes. Beger og disk dekkes med nattverdsklede.

Ved temagudstjenester og gudstjeneste preget av barns og unges tilstedeværelse kan det brukes en annen egnet takkebønn. Takkebønnen kan innledes slik:

L/ML La oss takke og be.

L velger blant disse:

Enten

L/ML Vi takker deg, nådige Gud, du som gjennom brødet og vinen har gitt oss del i Jesu Kristi seierrike død og oppstandelse. Vi ber deg:

A Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.

Amen.

eller

L/ML Vi takker deg, himmelske Far, for dine velsignende gaver. Vi ber deg at du ved disse gaver vil bevare oss i troen på deg, forene oss i din kjærlighet og stadfeste i oss håpet om det evige liv, for Jesu Kristi skyld.

Amen.

eller

L/ML Trofaste Gud, du som i dåpen har gitt oss barnekår og gjort oss til arvinger i ditt rike. Vi takker deg for dette måltidet, hvor du har gitt oss syndenes forlatelse og fornyet oss i troen på dine løfter. Vi ber deg:

A Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.

Amen.

eller

L/ML Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: Brødet vi har brutt, er ett. Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet. Vi ber deg:

A Hjelp oss å høre det rop du har hørt, å se den nød du har sett og å elske vår neste som oss selv.

Amen.

V. Sendelse

Side | 19

28 | Salme

Salmen kan flyttes til Postludium/Utgangsprosesjon (ledd 30).

Menigheten reiser seg til Salmen og setter seg først til Postludiet (eller går ut under Utgangsprosesjonen).

29 | Velsignelse

Normalt brukes formen «Benedicamus» (LM 118).

I fastetiden brukes formen «Salutatio» (LM 118).

3x3 Bønneslag

30 | Postludium/Utgangsprosesjon

Normalt sitter menigheten under Postludiet. Dersom det er utgangsprosesjon, følger menigheten etter prosesjonen. I stedet for Postludium kan det synges en salme mens menigheten går ut. Da flyttes Utsendelsen (ledd 31) til før ledd 30 (Postludium/Utgangsprosesjon).

31 | Utsendelse

Før selve Utsendelsen kan det legges inn korte kunngjøringer i form av invitasjon til noe som skjer rett etter gudstjenesten eller korte hilsener ved eller til spesielle gjester.

L/ML La oss gå i fred,

A i Jesu Kristi navn.

Ved temagudstjenester og på høytidsdager kan det benyttes egnede bibelord til å understreke dagens preg eller egne utsendelsesord.